

WORDEN WE BINNENKORT ALLEMAAL MET GEMAK 120 JAAR?

De eerste Nacht vond plaats in kunstencentrum OPEK in Leuven. Voor de discussies van start gingen, legde Hetty Helsmoortel (UGent) vanuit haar ervaring als specialist in kankeronderzoek het belang van wetenschapsgedreven communicatie uit.

Jeroen Raes (KU Leuven en Vlaams Instituut voor Biotechnologie) gaf de aanwezigen op zijn beurt inkijk in de totstandkoming van een onderzoeksprogramma. Hij inspireerde hen met het verhaal van zijn onderzoek over darmflora, waarbij samenwerking met een grote groep burgers het mogelijk maakt om gegevens te verzamelen over voeding en gewoontes.

Tijdens de rondetafelgesprekken kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- Kunnen we alsmat ouder worden en toch fit en gezond blijven?
- Hoe ontstaat kanker en hoe kunnen we de ziekte voorkomen, opsporen en genezen?
- Hoe houden we ons mentaal gezond?
- Hoe zorgen we voor degelijke en betaalbare gezondheidszorg voor iedereen?
- Alternatieve behandelingen: kan er meer onderzoek gaan naar de doeltreffendheid ervan?
- Wat is de impact van externe omgevingsfactoren, zoals fijn stof of straling, op onze gezondheid? En hoe kunnen we dat voorkomen?
- Hoe zal technologie bijdragen tot het voorspellen en vaststellen van ziektes?
- Wetenschappelijke vooruitgang: wat is ethisch (on)verantwoord?

RODE DRADEN

Op het einde van de avond konden we deze bedenkingen optekenen:

Voorkomen is belangrijker dan genezen. We moeten onderzoek doen naar ziektes genezen, maar wat nog meer aandacht verdient is hoe we ziektes kunnen voorkomen en hoe we fit en gezond kunnen blijven. Dat kan gaan over persoonlijke gewoontes, zoals eetgewoontes en beweging, maar ook over externe oorzaken van ziekte, zoals fijn stof en vervuiling door plastic. Belangrijker nog dan langer blijven leven is de levenskwaliteit verlengen en verhogen.

Toegankelijke en betaalbare gezondheidszorg. Een belangrijke uitdaging is de toegankelijkheid en de betaalbaarheid van gezondheidszorg en het onderzoek daarnaar. De deelnemers wezen daarbij op een tegenstrijdigheid in de financiering van onze gezondheidszorg: onder andere dokters en de farmaceutische industrie verdienen geld aan het genezen van zieken. Een alternatief hiervoor is de insteek van positieve gezondheid, waarbij het gezond houden van mensen vooropgesteld wordt, en de nadruk dus meer bij preventie ligt. Een bijkomende bezorgdheid is dat medisch onderzoek en de steeds verder evoluerende technologie alsmat meer geld kosten. Hoe zorgen we ervoor dat dit betaalbaar blijft?

Ethisch kader. De deelnemers stelden ethische vragen over de grenzen van onderzoek en van gezondheidszorg: is het wel wenselijk dat we steeds langer leven, gezien de negatieve impact van de mens op de aarde? In hoeverre kan, mag en wil de mens gedigitaliseerd worden? Welke methoden van genezing vinden we ethisch verantwoord en welke niet? Er is nood aan een ethisch kader binnen elk onderzoek en een kritische analyse om willekeur, uitbuiting, manipulatie en ongelijkheid tegen te gaan.

De bevolking informeren. Als het gaat om gezondheidsonderzoek, is het enorm belangrijk dat de bevolking duidelijk geïnformeerd wordt. Dat

zorgt voor meer kennis en begrip over mogelijke behandelingen, de gezondheidseffecten van onze dagelijkse gewoontes, de mogelijkheden en beperkingen van technologie ... Bovendien kan je op die manier bepaalde taboes doorprikken, bijvoorbeeld over geestelijke gezondheid.

Interdisciplinaire samenwerking. De deelnemers benadrukten het belang van interdisciplinaire samenwerking, omdat gezondheid een zeer complex gegeven is, dat een invloed heeft op de hele samenleving. Burgers moeten ook betrokken worden bij onderzoek over gezondheid.

“BELANGRIJKER NOG DAN LANGER BLIJVEN LEVEN IS DE LEVENSKWALITEIT VERLENGEN EN VERHOGEN”

Reflecties

De avond eindigde met een reflectie van Hetty Helmoortel en Jeroen Raes over de gesprekken die zij beluisterden aan de verschillende tafels. Wat hen opviel was in de eerste plaats het belang dat mensen hechten aan de **ethische dimensie** van onderzoek. Big data bijvoorbeeld bieden veel mogelijkheden, maar de deelnemers vragen zich af wie er recht heeft om die data te gebruiken en welke regelgeving er nodig is.

Heldere communicatie over gezondheid is erg belangrijk. Het is dan ook de taak van wetenschappers om de voordelen, nadelen en risico's van hun onderzoek uit te leggen aan het brede publiek, zodat mensen begrijpen waar onderzoek over gaat, waar het geld vandaan komt en hoe we met dat onderzoek omgaan. Wetenschappers moeten de rol opnemen van **betrouwbare bron** en erop letten dat ze hun **neutraliteit** behouden.

Meer **samenwerking** tussen onderzoekers, burgers, overheid en industrie is voor Jeroen Raes een evidente evolutie. Hij ziet die meerwaarde bijvoorbeeld duidelijk in het darmfloraprogramma, dat resultaten oplevert omdat alle partijen goed gecoördineerd samenwerken. Als we met maatschappelijk relevante thema's bezig zijn, kunnen we niet anders dan de **maatschappelijke actoren** er **actief** bij **betrekken**.